

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. III. David edit virtutum specimina.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Quartò, Directus est spiritus Domini in David. Hic Dei mos est; instrumentis utitur plerumque minùs ad rem idoneis, ut ingenium pateat artificis. Quemadmodum scriba peritissimus sulfuratas sumit tædulas, & iis pingit pulcherrimè: ita Christus suis legibus subiecturus orbem, duodecim piscatores elegit, & orbis impietatem per eos expugnauit. Nimirum hoc agit Deus, ut liquidò sciatur, hæc opera potestatis esse divinæ; & ut fastuosus homo, quo Deus utitur instrumento, nullum sibi arroget nomen magisterii. Nimis modicæ sunt vires nostræ, si suas Deus subtrahit. Ridiculè superbit aquæ bajulus de cibis à se bene coctis, cum cocum non aliâ re, quàm hauriendâ aquâ iuuerit. Deus est, qui coquit, nos viles homunculi aquam apportamus; atque hoc ipsum non nostris viribus. Quod Augustinus crudité confirmans: *Qui in nobis, inquit, victi sumus, in illo vicimus: ergo coronat, quia coronat dona sua, non merita tua.*

Potuisset tergiversari David, & excusando se dicere: Hanc ego sublimitatem nunquam somniavi; opilio sum, oves scio pascere, non homines; ad pedum, non ad diadema & sceptrum natus sum; me tegetes & rude sabanum magis ornant quàm purpura: bonum est mihi sublimia non tentare. Sed responderit Samuel: Tu sine modò, sine, & divinæ voluntati se da: quod cepit Deus, finiet. Tu tamen nunquam obliviscaris ex humili & vili loco ad istud fastigii divinise viribus evectum. Certè oblitus non est, qualis fuerit, quantus factus sit. Hoc ipsum æbrius sacris carminibus inferens: *Quis sicut Dominus ipster, inquit, qui in altis habitat, & humilia respicit in celo & in terrâ? suscitans à terrâ inopem, & de stercore erigens pauperem: ut collocet eum cum principibus, cum principibus populi sui. Elegit David servum suum, & suscitavit eum de gregibus ovium, de post factantes accepit eum. Qualecunque simus, quantacunque patremus, è colluvie ac squalore producimur à Deo. Quod David altâ memoriæ mente reposuit. Et in hunc directus est Domini spiritus. Si quidem illi copiosorem subministrat gratiam Deus, cui ampliorem provinciam, cui difficiliorem committit præfecturam. Bonus ac liberalis Dominus, qui & officium credit, & unâ vires suggerit officio explendo. Non rarò contingit, ut ei deferatur munus, qui se planè iudicat eo indignum, & inhabilem. Huic plerumque rectè suadetur: Sequere vocantem Deum; sustine hoc munus mi homo, & fide Deo. Cùm Deus tibi dederit boves, dabit & præsepe boùm; cùm ingerit labores, sufficiet & vires; cùm imponit onera, addet & subsidia. Hic Domini spiritus non priùs Davidi datus est, quàm jus ad regnum.*

Quintò hic exponendum illud sacri carminis: *Memento Domine David, & omnis mansuetudinis* (omnis afflictionis) *ejus.* Videte obsecro initium hujus regni adversa plurima. Ipse Davidis parens Isai in hac electione filium suffragio non juisset, imò verò etiam impedisset, si ei liberum fuisset. Contemptum de illo dixit: *Adhuc reliquus est parvulus, & pascit oves.* Perinde si diceret: Nequaquam est ejus auctoritatis, functionis, ætatis, ut cum dignitate sibi possit Prophetæ, in regem ungendus. Et juvenis, & ovium custos est. Idcirco David de seipso: *Adolescentulus sum ego, inquit, & contemptus, justificationes tuas non sum obligus.* Nimirum ante ruinam exaltatur spiritus, ante exaltationem deprimitur & incurvatur. Quandoquocunque Deus patraturus est magna, premittere solet adversa. A rebus turbidis rectissimè fit gradus ad tranquillitas. Ita parentes cum liberis ludunt, Myrensem Præfulem Nicolaum repræsentatur crepundia donant & pupas, sed unâ jungunt & virgas. Ad magna nos evchit Deus, sed plerumque in igneo urentium ærumnarum vehiculo. Dilucidè Christus: *Nemo est, inquit,*

Tom II.

qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, & propter Evangelium, qui non accipiet centies tantum nunc, in tempore hoc, domos, & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros cum persecutionibus. Grata illa omnia & amœna præter hanc unam appetitulum cum persecutionibus. Quid in nostris actionibus tristitiam & lætorum mixtura esse debet. Marc. c. 10. 29. & 30. In nostris actionibus tristitiam & lætorum mixtura esse debet. Quid in nostris actionibus tristitiam & lætorum mixtura esse debet. Quid in nostris actionibus tristitiam & lætorum mixtura esse debet.

CAPVT III.

David virtutum edit specimina.

Mratur Orbis hodièque Socratem non à fortunis, sed à scientiis æstimandum. Socratis parens Sophroniscus Statuarius, Phænereta obfretrix. Hi natales Socratis paupertini ac humiles. Non illi tamen obstitit originis humilitas. Nam eò virtute ac sapientiâ peruenit vir iste, ut eum nemo non sapientissimum æstimaret. Philosophis, tam iis, qui superiores ævo fuerunt, quàm qui inferiores, plurimum lucis præluxit. Errores se antecedentium correxerit, sequentium sustulit. Illi cælum & terram dimens, de sideribus, de elementis, de principis diserebant, seiplos non inspiciabant. De rerum naturis subtilia multa tractabant, definiebant, videbant, ratio cinabantur, acutissimè concluderant, libros implebant, sapientiam buccis concrepantibus ventilabant. At Socrates dux viæ primus: Quæso vos aiebat, potiora priùs curemus, & ab his digressi ingrediamur microcosmum, quilibet seipsum. Ridiculum est de stellis disputare, cæli oculos nosse, seipsum ignorare, ad sua vitia cæcutire. Animi latibula omnium primò excutienda. Atque hinc Valerius maximus hoc encomii assignat Socrati: Animum ab indoctis erroribus obductum in intima conditionis humanæ, & in secessum peccatoris repositos affectus scrutari coëgit. Certè si virtutis pretium non aliunde, sed ab ipsâ petamus virtute, optimus vitæ magister fuit. Alii docebant sapere, ille docebat vivere.

Davidis ortus humilis, natales parum clari fuerunt. Sed nihil ei obfuit prosapia rusticana, nihil eum impedivit generis ignobilitas. Tantò clarior effulsit virtus, quantò tenuior erat stemmatis origo. Multò grandius est dignitatem generis, & amplitudinem parentibus dare, quàm ab iis accipere. Quod Chryostomus observans: *Melius est, inquit, ut in te glorietur parentes, quàm tu in parentibus.* Vnus de multis fuisset Isai, nunquam spectabilis, nunquam inclutus & in Orbe celebris, nisi hoc fuisset auctus filio, qui sapientiâ & virtute in eam excrevit claritatem, ut multò potiori jure, quàm Socrates, dici poterit optimus vitæ magister, si virtus per se ipsam æstimetur, non spectata natalium splendore. Et in hanc virtutis palæstram, juvenis hic pastoritius maturè profus descendit, jam enim in agris, interque oves fortitudinis, pietatis, & cum Deo familiaritatis, jam illustrium virtutum edidit specimina, de quo hac dissertatione agemus.

§. I.

DAVIDI jam quidem in regem uncto, ad caulas tamen redeundum fuit. O qualis rex! pro diadematè

• X x x 3

demate petasum, pro sceptro pedum, pro purpurâ vilissimam gerit lacernâ. Davidem à Samuelis unctio-
 ne ad pascendas oves recessisse, è factis regis certum.
 Saul enim à malo genio vexatus, mandavit Isai: *Mitte ad me David filium tuum, qui est in pascuis.* Hanc David primam habuit suâ virtutis athleticam arenam, hic fortitudinis admiranda dedit experimenta, quæ cogebatur Sauli recensere. Quod affirmans Chrysol-
 omus: *Diffidit illi rex, inquit, quapropter David facinora re-
 ferre cogitur, his omnino verbis: Pascebat servus tuus pa-
 tris sui gregem, & veniebat leo, vel ursus, & tollebat arietem de
 medio gregis, & persequabar eos, & percutiebam, eruebamque
 de ore eorum, & illi consurgebant adversum me, & apprehen-
 debam mentum eorum, & suffocabam, interficiebamque eos.
 Nam & leones, & ursum interfeci ego servus tuus.* Ex iplo loquendi modo fat constat, non semel tantum iterumque id factum, sed sæpius. Et quàm incredibile hoc Davidis robur? Non canibus, non lupis, sed uris & leonibus robustissimam animositatem suam objecit, neque has feras lapidibus solum fugavit, sed duellum cum iis inivit. Et quod mirius, non eas venabulo, non farsisâ, non spiculo, sed inermi manu exarmavit, & confecit. Fortitudo ingens, obstupescenda.

1. Reg. c. 16. v. 10.
 Fortitudinis Davidis admiranda experimenta.
 Chrysol. hom. 46. in Gen.
 1. Reg. c. 17. v. 34. & seq.

Ecli. c. 47. v. 2. & 3.

Cur hæc fortitudo narranda fuit Sauli.

Davidis pietas & erga Deum devotio:

Hanc admiratus Siracides: *Quasi adeps, inquit, separatus à carne sic David à filiis Israël. Cum leonibus lustrat quasi cum agnis, & in uris similiter fecit sicut in agnis ovium in juventute suâ.* Tam hoc Davidi non difficile, quàm exercitissimo venatori, qui aprum ioco configit. Hoc potuit spiritus Domini directus in David. Atque hæc Sauli regi fuerant necessariò narranda, alioquin pastorius ille juvenis ad pugnam cum Goliatho neutiquam fuisset admittus. Hæc verò David jam unctus rex, etiânum tamen opilionem agens patravit incredibilem fortitudinem.

Ejus porro pietas & singularis in supremum Numen devotio, in eo sese potissimum exeruit, quòd non parulâ sub regimine, fagi recubans totos soles inerti otio combussit, sed sedulum scriptorem, ingeniosum sacrûmque poetam egerit. Nam psalmodum partem in agris composuit, & eos ipse aut voce asâ, aut citharâ admotâ cecinit. Sicut in urbibus nostratibus phonsæci, opifices diversi, pelliones, arcularii, fabri, marsupiarii, linteones inter laborandum fingunt, canuntque, dein festis diebus publico se committunt, & ludos musicos institunt: ita quæ David in pratis & silvis sacra carmina meditatus sibi suisque ovibus cantabat, ea nunc in templis omnibus cantant Christiani. Quamvis neque tunc quidem phylæstris & sacra Davidis musica latuerit. Innotuit hoc canendi studium in aulâ regis & sermone celebratum est. Iure merito. Nec enim aniles fabulas, aut apinas affanias, aut priscorum somnia, aut lascivas fabulas sibi sumpsit cantandas. Quod sensit, hoc & carmine effinxit, de Deo, & laudibus divinis omnia. Hæc Davidis pietas, & in Deum fuit religio.

Cum Deo familiaritas:

1. Reg. c. 16. v. 18.

Gen. c. 39. v. 2.
 Cui rēpus & locus favebant.

Hinc nata suavis cum Deo familiaritas. Hoc enim laudis in aulâ regis habuit, ut unus aliquis aulicorum diceret regi: *Ecce, vidi filium Isai Berlehemitam scientem psallere, & fortissimum robore, & virum bellicosum, & prudentem in verbis, & virum pulchrum, & Dominus est cum eo.* Idem laudis obtinuit Ioseph Egypti prorex: *Fuitque Dominus cum eo.* Habuit David fat temporis ad colloquendum cum Deo, & locus mirificè arcana hæc alloquia juvabat: nam cum ovibus loqui non poterat, humanas illic locorum voces non audiebat, ita spiritus Domini cum Angelis cum, & cum Deo loqui docebat. Hinc acta cum Deo conjunctio, & suavis societas. Nihil in Orbe dulcius præ istâ cum Deo familiaritate. Dulcissima ea est, sed experto. Experire, mi homo, ac gusta, & mecum senties. Homo Deo familiaris nunquam solus est, nunquam ex-

tra omne gaudium est. Nam etsi vel in Phalaridis tauro sit, hoc illi tamen erit gaudium, secum habere Deum. Sed ego hic verbis tempero. Quàm suavem, quàm beatum sit Deo familiarem esse, experiri possumus, verbis eloqui non possumus. Hos animi sensus dulcissimos humana facundia nunquam satis descriperit. *Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus. Psal. 33. v. 9. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis.*

1. Reg. c. 16. v. 14. Deus subtraxit Sauli spiritum sapientie & fortitudinis.

§. II.

Quemadmodum verò spiritus Domini Davidem suaviter asserit, ita impium Saulem deseruit. Quod facti regii clarissimè testantur: *Spiritus autem Domini recessit à Saul.* Sauli velut degeneri filio jam repudiatò subtraxit Deus spiritum principalem illum regibus necessarium, spiritum sapientie ac fortitudinis, concessitque eum Davidi. Ab eo tempore Saul nihil egregii facinoris patravit. Qualis autem rex fuerat, talis & exercitus illius, timidus, imbellis, effeminatus; unici hominis Goliathi vox fugavit omnes. Nimirum totis castris Saul metum infudit. Tanti militiæ dux est. Et rectè dicere solebat Chabrius Atheniensis dux clarissimus: Terribiliorem exercitum esse cervorum duce leone, quàm exercitum leonum duce cervo. A prudentiâ ducis & fortitudine pendet maximam partem eventus belli.

Saul igitur spiritu meliore destitutus, à maligno est occupatus. Equis denique malignus hic, & nequam spiritus? Priscorum Patrum sententia est, a malo dæmone fuisse infestum; appellari autem spiritum Domini, quod à Domino sit missus. Quod Gregorius confirmans: *Idem spiritus, inquit, & Domini appellatur, & malus: Domini per licentiam iusta potestatis, malus per desiderium male voluntatis.* Enimverò palatini famuli Saulis, utcumque oris liberi: *Ecce, inquit, spiritus Dei malus exegit te. Iubeat Dominus noster rex, & servi tui, qui coram te sunt, querent hominem scientem psallere citharâ, ut quando arripuerit te spiritus Domini malus, psallat manu suâ, & levius seras.* Quis quæso huic culci dixit musicâ fugari dæmones? Priscis notissimum, animi morbos modis musicis juvari. Multa in hanc rem Plutarchus narrat. Terpander quem comesta ficus suffocavit, seditionem inter Lacedæmonicos concitavit, musicâ sedavit. Thales Cretensis pestem Spartæ grassantem musicâ compressit. Græci deliberationem habituri de rebus maximè seriis cantum Dorium sæpe adhibuerunt. Ab aliis ad alia Phrygius, Afius, Lydius, Gygius est adhibitus. Pythagoras cum fortè in homines ebrios tibicini adambulantes incidisset, extemplo canere Dorium iussit, quâ cantûs mutatione ita crapulam discusserunt, ut corollas capite detraxerint, ad majorem sese modestiam composurunt. Cassiodorus vim musicæ in morbos admirandam oratione uberius explicat. Quid porro auxilii & opis musica ferat ad fugandos dæmones, Franciscus Valefius Philippo II. Hispaniarum regi medicus, in Philosophiâ sacra quam scripsit, eruditè docet.

Cur spiritus malignus in Saulle appelleretur spiritus Domini.

1. Reg. c. 16. v. 15.

Musica dæmones & morbi fugantur.

Iesæus David in aulam regiam accitus est, non solum ut musicus eximius, auditore rege dignus, sed etiam ut poëta & psalter facer, qui non suavis tantum, sed & doctus præque modulis laborantem regem refocillaret, quod David eximie præstitit. Quis sese non optaverit hinc auditorem, qui sacros modulos illos perditus & pernox audiret? profectò David ab aulicis adeò commendatus regi, quàm primum vocatus est in regiam. Davidis pater Isai, ne quid pateretur officio suo deesse, panibus oneravit asinum, addidit vini lagenam & hædum, misitque per manum filii sui David Sauli. Hoc ævi more fecit Isai. Tene quidem istud parumque magnificum, sed castris non ingratum fuit.

Valef. c. 28.

David musicus eximius, refocillat regem.

fuit donum. Quemadmodum Jacob Ægyptio principi vices muneris aliquid mellis, resinæ, storacis, stactes, terebinthi & amygdalarum misit. Sic Artaxerxes aquam è flumine hautâ cavimanibus in donum oblatam aureo cratere excepit. David igitur cum muneribus, quæ parentum fortunæ non nimium opulentæ submiserant, advenit. Mox placuit novus iste famulus, qui suam operam quam primum insigniter probavit, regiùmque morbum fidibus felicissimè mitigavit. Et dilexit eum rex nimis, & factus est ejus armiger. Sic honestum morbo quaesitum est pallium.

Interim turbârunt Philisthæi, & moverunt arma in Hebræos. Eâ occasione tres Davidis fratres militiæ dederunt nomen sub regis signis stipendia facturi. Iamque ingravescens bellum missionem impetravit Davidi. Abiit itaque David, & reversus est à Saul, ut pasceret gregem patris sui in Bethlehem. Sed, cum famulus tam charus tam citò permixtus est domum redire? Iosephus aliquid allegans causâ: Noluit Saul, inquit, in bello tam serio & periculoso videri quere-re delicias, & alere fiducias ac citharædos. Acutiùs hoc dixit Iosephus quam verius. Res ita habuit. Saul in eo morbo variabilis & morosi proflus ingenii fuit, hinc juvenem priùs charissimum fastidire cepit, & rejicere. Hunc deinceps lusum Saul cum Davidis lusu affidit. Nam eum modò vocabat filium, modò ut hostem capitalissimum insectabatur, uti quibusdam dominis lunam pectore gestantibus servi modò aurei, modò argentei, modò vix sunt plumbei. Sat causa- rum habuit David cur aulæ exiret. Sibi suisque medi- tationibus inter turbas aulicas non perinde, ut inter oves, & in solitudine vacare poterat: ad illam ergo volens libensque rediit. Hic tria singulariùs observanda.

§. III.

Primum Honorata Humilitas. Iesus David jam rex electus, dictus, iustus, pronuntiatus, & unctus, ad oves tamen pascendas jam secundum redire cogitur. Quem fata tam rigida non mordeant? Sed vide Christum Dei filium, Orbis Servatorem, Messiam verum non ad suaviora natû. Vix enim in auras prodiit, mox à rege pediculoso Herode Afcalonitâ in fugam agitur. Perinde si Pater è caelo proclamasset: Mi nate placidè hoc feras. Mei filii non molliter habendi, sed adversis & calamitatibus sunt durandi. Humilibus principiis crescendo ad magna. Hac ego semitâ meos ad paradysum duco, hic meus est mos, hic spiritus meus est. Vivit etiânum vigetque hic spiritus inter principes, reges, & reginas. Magdalena Ferdinandi I. filia, regina amplissima, quæ regiam Halensem domum sacris legibus & possessionibus condidit, solebat dicere: Sunt in omni statu & ordine probi, improbi, Deus à singulis rationem exiget: mendiculus postremissimus tam nobilem ac pretiosam habet animam, atque Imperator Romanus. Nec à verbis diverterunt facta. Nam illa ipsa inter suas virgines ita se gessit, ac si omnium esset infima. Vilissimam quamq; operam non abhorrens lances elucere, tergere, in horto steriles herbas vellere, fordidas bestiolas ex arboribus decerpere, fila ducere, lanam carpere, pensum facere, herbulas & flores legere, igni eliquare, telas linteas lotas componere. Eadem Serenissima regina dictabat quandoque, si parenti ratio non obstitere, & suppetere vires, velle se etiam panes pinsere, ac pecus curare. Hinc nunquam otiosa, semper aliquid operis, quod Hieronymus monet, factabat, ne unquam à diabolo inveniretur non occupata. Cum gravior defuit occupatio, inter suas virgines pomis, pyris, rapis corticem detrudere non erubescibat. In ancillam spontè famulabatur regina. Spiritus Domini compellit ad humilia & abjecta,

A idè rex noster, jam sacro balsamo delibutus ad pascendas oves remittitur, idè jam palatinus citharædus, jam phonsæcus aulicòs jam Saulis armiger, ad pecus tamè iterum ablegatur: *Reversus est David à Saul, ut pasceret gregem patris sui in Bethlehem.* Nemine contaminat humilitas, & summa abjectio.

Alterum, Dicendi Libertas. Palatini famuli Saulis ore satis libero: *Ece, inquit, spiritus Dei malus exagitat te.* Ita sese res habent, rex potentissime, nec enim negari hoc potest, genius malus te torquet. Fuissent, qui blandissimè dixissent, non esse nisi atram bilem, seu paulò graviorem melancholiam, cui facile sit mederi. At aulici isti nil regunt, nil dissimulant, aper- tam in os veritatem ingerunt. *Spiritus Dei malus exagitat te.* O mi bone Deus, quanto sanctius gubernaretur Orbis, si candidiùs aperiretur veritas. O magni principes, o reges potentissimi! Non est qui vobis, non est qui puram putam propinet veritatem. Tegunt, facant, comunt, dissimulant, centum larvis veritatem obvelant vestri laudenses & Placentini: & vos uni alterique hæc monenti non creditis. Obsecro, pensulatiùs cogitate illud Oracul: *Egrediar & ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum ejus.* Et dixit Dominus: *Despicies, & perversalobis egredere, & fac ita.* Et facit ita, etiânum quotidie. Sed discrimen est hominum veritatem pingentium & palliantium. Putant aliqui veritatem dicere, sed putant tantum, non dis- criminent inter ho- mines ve- ritatem pingentes & pallian- tes.

B Hi mederi difficillimè. Alii satis notant, quàm veritatem lædant, sed istud sibi, suisque credunt esse utile. At reverà sibi, suisque, aliisque plurimis nocent quàm maximè. Nec enim Deus favere potest animo fallaci. Hos tales Epictetus umbræ confert, quæ suo se corpori ad omnem motum flexumque accommodat. Hi Protei cogilia sua fortunæ applicant, & ad omnem illius motum se movent. *Ut quæque est ventus, tanti di- exin velum vertitur.* His virum unum feminamque sub aspectum pono. Cæcus, qui oculorum diem à Christi In cæco à recepit, audacter prorsus cum Phariseis dis- Christo putavit, quos etiam irretit, implicavit, convicit veri- curato, tate. Nam ab iis crebriùs interrogatus: *Dixi vobis jam, Ioan. c. 9. v. inquit, & audistis, quid iterum vultis audire? Nunquid & 27. & seqq. vos vultis discipuli ejus fieri? In hoc enim mirabile est, quia vos nescitis, unde sit, & aperuit meos oculos: scimus autem, quia peccatores Deus non audit, sed si quis Dei cultor est, & voluntatem ejus facit, hunc cæcus audit. A seculo non est auditum, quia quis aperuit oculos cæci nati? Nisi esset hic à Deo, non poterat facere quidquam.* Hæc libertas hominis plebei & illiterati, quot viros magnos, quot senatores palatinos, quot adulatores aulicos dabit in ruborem, quorum omnium hoc princeps est negotium, larvam aptare veritati quàm formosissimam. His lyncibus multò fuit oculatior ille cæcus, quem Pharisei quidem eliminârunt è synagogâ, at Christus foràs ejectum humanissimè solatus. *In judicium, inquit, ego in hunc mundum veni: ut qui non vident, videant, & qui vident cæci fiant.* *Ibid. v. 39.*

D Huius viro ex animi sententiâ liberrimè loquen- In feminâ ti adstitimus feminam illam, quæ, dum Scribæ dum Chri- ac Pharisei Christum calumniis lapidarent, ore li- stus à Scri- berrimo proclamavit: *Beatus vester, qui te portavit, bis & Pha- & ubera, quæ suxisti.* Ingens hæc oris libertas fuit, rumis ca- lumniare- quæ quantò copiosius Dominum Iesum prædi- tur: cavit, tantò refutavit animosius Domini Iesum ca- lumniatores. Vtrimque laudanda, & ob Christum *Luc. c. 11. v. 27.* liberè laudatum, & ob Christum hostes sine for- midine perfrictos. O Veritas, quid es, o bona Quæ in duobus laudanda. Veritas! Illa Pilati quæstio: *Quid est Veritas?* ad- *Ioan. c. 18. v. 38.* huc pendet sub iudice. Plurimis deforme mon- strum est veritas, nam eam centum tegunt centoni- bus. O bona Veritas, quàm ubique aut malo, aut nullo admitteris hospitio!

3. Suavis
providen-
tia Dei,
erga Da-
videm.

Tertium, Suavis providentia DEI. Voluit Davidem Deus Aulicum aliquamdiu agere in aulâ Saulis, idque ante occupatum regnum, ut ita sensim disceret, qui suo se tempore gerendis rebus applicaret, ut plurimum sibi conciliaret benevolentiam, ut sciret, quâ parte peritissimum Aulici laborarent, ut per adversa variâque insidias ad sublimitatem regni eluctaretur. Vult nimirum Deus, ut ad solium aureum, sed per gradus ferreos ascendamus. Eundem, ô Christiani, per spinas, ut perveniamus ad rosas. Memento Domine David, & omnis mansuetudinis, & omnis afflictionis, ejus. Quod si David tot tantisque calamitatibus erat exercendus, ut caducum, mortale regnum, denuo perdendum acquireret: O quantum justius nobis asperissima quæque toleranda, ut æternum, immortale, regnum beatissimum assequamur.

Qui labores & molestias horret in terrâ. Astrologia vaticinium est, si Martius sui principio se lupum gerat, in ovem desinet, & quanto superior & immittior est hiems, tanto serenior & faventior erit æstas: ita profusus tanto nobis futurum regnum erit suavius, quanto nunc acerbior est nostra servitus; per miseras & ærummas ad immortales itur delicias; per vepreptendimus in paradysum, per lacrymarum vada transitus est ad æterna gaudia. Eia alacriter & animosè; brevissimum est iter, itineris terminus regnum immortale, felicitas nunquam desitura.

CAP. V. IV.

David in Goliathum armatur.

David se ad certamen contra Goliathum offert.

Sunt qui amiciantur veste quidem vili è panno, scorio, tetâ, lino gossippino, quia tamen ea vestis ad modulum corporis est valde habilis, cum holoserica non emutarent eam quamvis vilissimam. Nam etsi quis vestem sericam, pictam, attalicam habeat, ea tamen corpori non respondeat, plus æquo laxior vel certè strictior, non apta membris, rejicitur. Ideo sæpe molestissimum est deponere vestem obsoletam, non quia pulchra sit & pitida, sed quia commoda. Hinc Tarsensis Paulus appositisimè satisfacit hanc quæstioni: Cur, obsecro, tam inviti morimur, cur onus corporis miserabile tam ægrè deponimus? cum sciamus, & verò etiam credamus millies esse melius, in cælo æternum vivere, quam in terrâ assidue mori? Ad ista Paulus: *Ingemiscimus, ait, gravati, eò quòd nolumus expoliari, sed supervestiri.* Alluevimus huic vitæ miseræ, hinc miseras ipsi nostras amamus.

2. Cor. 5. 5. v. 4.

Cum audiisset David, uniuersum agmen Hebræum à gigante Philistæo provocari ad pugnam, nec unum aliquem ex omni numero reperiri, qui solus audeat in duellum cum Goliatho congregi; cumque etiam auditione percepisset, victori præmium ingens sponderi, animosissimè ad hoc certaminis obtulit seipsum. Germanus quidè frater Davidem acriter objurgavit, sed & Saul istam animositatem vix pensi habuit, ac cum David instituisset narrare regi, quibus præliis ursos & leones exarmasset, rex denique assensus: Ergo fortunam, inquit, tentemus; meâ te captaphractâ, meis armis vestiam. Et verò etiam vestiri cœpit David thorace ac lorica regiâ. Sed cum incensus & agilitas viderentur impediri hac armaturâ, David eâ rejectâ, subsidium à pastoritiis sibi que ultatis armis petiit. Hoc ergo capite dicemus, quâ ratione David in Goliathum fuerit armatus.

§. I.

Bello Philistæo, quod Israël's populus adversus idololatrias gessit, memorant fasti regii virum

A immanis staturæ omnibus incussisse terrorem. Effigiem gigantis hanc proponit sacer historicus: *Et egres- sus est vir spurius de castris Philistinorum nomine Goliath, de 1. Reg. 17. v. 5. Gerb, altitudinis sex cubitorum & palmi: & castis area super caput ejus, & lorica à hamatâ induebatur. Staturam viri vulgarem pene altero tanto excessit; insuper valentissimus, miles expertus, audacissimus. Terroris formidandam speciem auxerunt arma ferrea, castis, lorica, ocreæ, hasta, scutum. Lorica quinque millia siclorum æris habuit. Si minorem sumamus siclum, sive unciam dimidiam, & uncias duodecim pro librâ, libras ducentas octo & tertiam librâ partem, seu duo ferri centumpondia in unam hanc lorica insumpta dicendum: ferramentum haste viginti quinque libras ferri æquavit: hastile quasi liciatorium textentium: ipsa quoque tibialia erant ferrea. Hinc æstimanda cetera, hinc conjectandæ vires quæ tanto pondere fuerunt pares.*

Hæc giganthæa moles tam regi, quam toti exercitui terrorem maximum incussit, si quidem Goliathus provocans clamabat adversum phalanges Israël, & dicebat eis: *Quare venistis parati ad prælium? Nunquid ego non sum Philistæus, & vos servi Saul?* Si quis unus ex omnibus numero est ardentioris animi, in arenam prodeat, & componi mecum sustineat. Si vicerit me, perpetuis tributis serviemus vobis: victus, in servitutem nobis vos tradet. Adsit, qui animo manūque valet. Audiens autem Saul & omnes Israëlites sermones Philisthæi hujuscemodi stupebant & metuebant nimis. Ipse autem Goliathus apud suos superbissimè se jactans: *Ego, jactantia, inquit, exprobravi agminibus Israël hodie; dare mihi virum, & ineat mecum singulare certamen. O dedecus, & Phrygiæ, nec unus unicus est repertus, qui vir esset, qui animo non tremere, & congressi auderet. Omnium virtus ingentibus promissis evocabatur. Victori statuebatur præmium Virgo regia, Saulis filia in conjugem, immunitas, & super ab omni tributo in omnem victoris familiam. Nec tamen ullus totis quadraginta diebus prodiiit, qui cominus iret in gigantem.*

Interim Isai vir nonaginta duorum annorum filium David in castra misit, ut tribus fratribus panes mitteret, & polentâ, tribuno militari decem caseolos deferret, una etiam videret, quid rerum fratres agerent, ad que signa sacramento dixissent. Cum in castra venisset David, jam acies in hostem expedita stabat. Mox David suis farcinis custodi commendatis, ad locum pugne pervolat, & fratribus, quid velit pater, exponit. Dum loquuntur, Goliathus adest. Diffugere omnes. Miratus David hostis audaciam, & imbellem suorum trepidationem, seiscitari cœpit, quid præmii esset laturus, qui Philisthæum provocantem sterneret?

Sermo omnium erat: *Virum qui percusserit eum, dabit rex divitiis magnis, & filiam suam dabit ei, & domum patris ejus faciet absque tributo in Israël.* Hic David ingenti animo: *Quis iste, inquit, Philistæus est, idolorum cultor, jactator insolentissimus, qui tantos audeat sibi sumere spiritus, & aciem Dei provocare? Hoc audiens maximus natu frater Eliabius, in David effusâ bile: Quare venisti, ait, & cur oves pauculas deseruisti? jam pridem mihi nota est superbia tua, & curiosa nequitia; ut videres prælium, accurristi. Cui David, Quid denique, ait, deliqui? Sed iram fratris declinandum ratus, aliorum circulis se inseruit, & promissis præmiis iterum iterumque narratis, plenus animo seipsum gante se obtulit ad duellum cum gigante inmundum. Hæc offert. continuo ad regis aures fama detulit. Consectum David regi sistitur, qui animosissimè priora repetens: *Sistitur. Non concidat cor cujusquam in eo, inquit, ego servus tuus vadam, & pugnabo adversus Philisthæum. Cui Saul: Non valet, ait, resistere Philisthæo isti, nec pugnare adversus eum, quia puer es, hic autem vir bellator est ab adolescentiâ suâ.**

Hic